

РУСЛАН

Виходить у Львові що дня крім неділь і руських свят о 5¹/₂ год. пополудни.
Редакция, администрация і експедиция «Руслана» при ул. Осолінських ч. II. (партер) (фронт від ул. Тихої). Експедиційна місцевка в Агенції Соколовського в саляжі Гавмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.

Рекламні неопечатані вільні від порга. — Оголошеня звичайні праймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надіславім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

з Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 доларів, або 12 рублів; з висилкою двічі в тижні 5¹/₂ долара, або 10 рублів; з висилкою що суботи 4¹/₂ долара, або 9 рублів. Поодинокє число по 10 сѣт.

«Вирнеш ми очи і душу ми вирнеш: а не вовемиш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шапкевича.

В польско-рускій справі.

(Δ) Національне питання в нашій монархії починає домагати ся рішучої полагоди і прибирає такі різкі форми, що доводить до великого політичного заострення між спорядними сторонами. Загально відомо, які різкі форми прибр в німецько-чеській спір в Чехах, Моравії і на Шлезку, що тепер перекинувся також до Відня і до долішньої Австрії і що сей спір головно сприяє всяку діяльність чеського союму, а такім державної ради. Відомо також до якого завзята довела боротьба між Німцями і Словінцями в Стирії і Країні, між Хорватами й Італійцями в Істриї, між Німцями й Італійцями в Тиролю. Також на Буковині змаганє Німців до удержання перховлади викликає спір на шкільнім полі (як се подаємо за «Буковиною» з нагоди вписів до народних шкіл в Чернівцях).

Центральне правительство бачить уже, що без полагоди національного питання законодавчі тіла (союми, держ. ради) не зможуть сповнити найконецнійших задач, одначе не знає, який найти вихід з сего спору. А чим довше триває спір, тим більше викликає він розятрення поміж спорядними сторонами, там труднійша відтак его розвязка, бо національний спір похожий на лавину, що повстає з малих, дрібних починів, а відтак зростає до великих розмірів, захоплює великі простори і з щораз більшою силою доводить до великого знищення.

В. Біленький.

Гетьман Іван Мазепа в чеській літературі.

(Дальше).

Козаки радо приймають сей зазив і з виміною Полуботка усі лишають ся.

Небавом лучать ся козацькі війська із Шведами облягають Полтаву. В малім віддаленю розтаборились московські війська. Гетьман, кошовий Гордієнко і старшина піддають ся королеви шведському і нараджають ся з ним над пляном війни. Король домагає ся, щоби сейчас слідуєчого дня ударити на московське військо; своїм упором, горячковим трактуванєм справи, легковаженєм ворога, а нехтованєм розважних голосів своїх дорадників знеохоче до себе Мазепу, який від тої хвилі починає пізнавати, що помилив ся вірячи у звівду Карла XII і сумніває ся що до вислїду битви назначеної таки на найближший день.

Орлик доносить ему, що цар здобув Батурин, Гадяч і Ромни, головні оборонні місця України, та що велів викляти его, а Палія повернув з Сибіру.

В битві під Полтавою, якої часть вивів автор у драмі, побідив цар Петро.

Мазепа, Карло XII і визначнійші личности зміж окруженя короля, та деякі старшина козацькі утікають в Туреччину. Мазепа придавлений програмою стратив вже надію на лучшу будучину. Увійнячі прибувають в Бендер; однак і тут переслідує Мазепу прогнанний жадний пімети цар. Цар Протазєв хоче грошима наклонити пашу до видачі Мазепи. Знеможений і фізично і морально гетьман, непевний свого життя, побоюю-

Також в найбільшій краю австрійскім, в Галичині, національно-політичний спір триває вже цілі десятки літ і прибирає що раз яскравійші форми, доводить до щораз більшого заострення. Різниця між Галичиною а иншими австрійскими краями в сій справі є та, що там спір ведуть все два зовсім чужі собі племінно народи, коли тимчасом національно-політична боротьба в Галичині веде ся між двома братними народами, що були віками звязані з собою в історичній минувшині, а також що до мови з собою близько споріднені, так що поагода сего спору при добрій волі не повинна би насувати великих трудностей. Міродатні чинники бачать уже велику шкоду, яка виходить із сего спору для польского і для руского народу, для їх культурного і народо-господарского розвитку, для цілого краю, а звідси переносить ся сей спір і відбиває ся голосним гомоном і в державній раді. Бачать се також поважні політики з одного і другого боку, однак крайні живля котрих естнованє опирає ся лише на піддержуваню і розятруваню боротьби, перебивають зближеню і порозуміню спорядчих сторін, сприяють розвязку і поагоду національно-політичного спору польско-руского.

Однак шкоди, які сей спір заподіває обидвом народам, приневолюють і політиків з обидвох таборів і дневникарів щораз частійше застановляти ся над можливістю і konieczністю розвязки національно-політичного питання в Галичині, над способами і дорогами, якими можна би сю ціль досягну-

ти. Сею справою займають ся щораз більше не тільки у нас, в Галичині, але також за кордоном, в Росії, бо розвязка і поагода національно-політичного питання польско-руского вплине неминучо не тільки на політику в Австрії, але також на становище Поляків і Русинів і Українців в Австрії і в Росії, на внутрішні справи в російскім царстві і на польско-рускі взаємини взагалі. Тимто і в Росії в польскім і в українскім дневникарстві що раз частійше появляють ся розвідки і статі на сю тему.

В ч. 35 варшавської часописи «Prawda» появила ся політична розмова про політичні відносини на Галицькій Русі, а сю статью перепечатав також київскій «Przegląd Krajowy», котрий дуже багато уваги присвячує нашим справам і тому ми нераз уже поручали нашим родимцям, близьше познакомити ся з сим видавництвом. Колиб також польска суспільність познакомляла ся про рускі справи не з Dziennik-a, Słowa Polskiego, Gońca, itp. а прямио з жерела руского, а бодай з таких часописей, як «Przegląd Krajowy», «Prawda» itp., то набрала би иншого погляду на польско-рускі відносини і спірні питання і тоді лекше дійшло би до зближеня і порозуміня.

З польскої сторони зазначувано нераз, що поагода і розвязка польско-руского питання може послідувати лише в галицькім союмі і польскі політики та дневникарі проявляли велике роздратованє, коли рускі посли виступали із своїми домаганями і жалями в державній раді. Польскі політики і дневникарі бажали би зробити з польско-

чи ся, щоби не видано его цареві, рипає ся вмерти смертю Ганібала. Випивши чашу вина з отруєю працєє ся з другими, що приносять ему вісти з України про звущаня царя над народом. Останні слова Мазепи повні любови і журби о долю України. Останні слова драми, якими працєє Войнаровскій Мазепу, стали провідною гадкою твору.

Ось они:

„Co platno! Sirotkům tvý přecezda se teď, že s tebon otče bidnou mat', svon radnou Ukrajinu v jeden kladem hrob“.

Поставивши собі таку девізу зображує Фрич послідовно Мазепу як народнього героя і вірного сына України, в якій она тратить одну із найзнаменитших своїх сил, останню надію.

Автор зрозумів знаменито вагу полтавского бою, тому і хотів своїм землякам вірно его змалювати, а драмі своїй надати можливо як найбільше конкретного кольориту, вигляду імовірности. В тій цілі постановив оперти основу драми на історичнім матеріалі, а скільки лише позваляла на се белетристична форма твору. Зображенєм вірним події і відповідним їх освітленєм, хотів немов Фрич висказати свої симпатії до України і уділити їй землякам своїм.

Автор сам зазначає своє становище в примітці до драми: že u vyliceni této strašne katastrofy národní, kteráž Poltavu přidružila Kosověmu poli, a Bílé hoře, jakož byla předchůdcem osudných Maciejowic — šetřil jsem z číre lásky k prohrané na těch místech při, jak historické pravdy tak i charakterů více, než toho svoboda básnická právě právě vyžadala. Nedovolil sem si ničeho, co bych dle souhrnu děje i místních okolností nebyl měl za fanticky možné, a pravdě alespoň podobné¹⁾.

Відповідно до поставленої тези придержує-

ся автор доволі пильно історичної правди, хоч не всюди. Найбільше відмінно від історії представлені в его драмі події з огляду на час та наслідства. Щоби сконцентрувати більше акцію, переніс умову Мазепи з Поляками та перехід его в табор шведский на инший час, ніж се в дійсности сталось. Мазепа почав свої переговори з Поляками іменно з княгинєю Дульською ще в 1704 р.²⁾ В драмі Фрича умову Мазепи з кн. Дульською відбувають ся в 1708 р. і то в Бахмани, замку Кочубея; ми однак не маємо ніякої звісти про се, щоби кн. Дульска приїздила до Мазепи від Лещинського та ше так явно. В імени Поляків приїздив кілька разів Євѳім Заленскій, причім его приїзд ослонював ся все як найбільшою тайною, так що навіть повірник Мазепи Орлик довгий час нічого тим не знав.

З драми виходилоб, що Мазепа перейшов до табору короля шведского разом з Гордієнком і запорожцями сейчас по страченю Кочубея, а на кілька день перед боєм під Полтавою. В дійсности однак перейшов Мазепа до шведского табору з 5,000 війська на пів року перед боєм в грудни 1708 р., а доперва в 1709 р. на весну прилучив ся до него Гордієнко з 14,000 Запорожців. Страченє Кочубея не припадає так безпосередно перед оголошенєм переходу на сторону короля Карла XII.

(Дальше буде).

¹⁾ Frič: Iwan Mazepa: Přípisek.

²⁾ Руска історична бібліотека Барвіньского: XVII. Костомарів: Мазепа і Мазепинці т. I ст. 183—140. В Бентіш Камєньского «История Малороссии» 1822 т. III. ст. 78. поставлена ся умова Мазепи на 1706. р.

русского питання eine Hausfrage, коли тимчасом оно в дійсности є лише одним звеном в цілій низці великій національно-політичного питання Австрійсько-угорської держави, отже а також питанням державним і то не тільки сегобч, але й тогобч Литави, як се бачимо на важкім переселеню в Угорщині. Польські політики і дневникарі бажалиб польський спір полагодити лише в соймі, де мають таку великаньску більшість і можуть усе зробити по своїй уподобі, де можуть руских послів дуже легко переголосувати. Однак досвід поучує, що насильна перемога національної меншости (в Галичині зведено Русинів до меншости злукою Поляків з Жидами) не веде до розвязки національно-політичних питань, але навпаки до ще більшого запутаня і розятрення. Тимто керманічі польської політики повинні собі раз вибити з голови таку придуману ними розвязку (н. пр. тепер всеполяки пруть до національного катастру, але тільки в східній Галичині а про західну мовчать, де є руска поважна меншість національно руска, отже тим самим до обезпеченя своєї верхоглади в східній Галичині), а освоїти ся з тим, що порозумне може послідувати лише на основі повної рівноправности, з усуненем панованя одного народу над другим. Галицький сойм неперечно буде, а бодай повинен заняти ся сею справою, котрої одною частиною є справа виборчої реформи, побіч інших домагань і потреб руского народу. Огже й соймові круги повинні близше позизакомити ся з тими справами і тому подамо в слідуючих числах нашого дневника замітну статю варшавської „Prawdy“, перепечатану також в кйівськй тижневнику „Przegląd Krajowy“.

(Дальше буде).

Огляд часописий.

(Часопись „Буковина“ з нагоди записів до національних шкіл в Чернівцях).

„З почином шкільного року, пише „Буковина“ відбули ся в народних школах в Чернівцях записи дітей до новозаснованих національних клас. Хотяй вписи ще не покінчені, то все таки можна вже пізнати з числа дотепер записаних дітей, що не так то сумно представляєь та справа зі згляду на наше міщанство, як виображували собі се вільнодумні Німці, котрі разом з Жидами були „переконаними“ противниками націоналізованя черновецького шкільництва.

Записи до руских клас випали ось як: В школі при ул. Рускій записало ся до 1., 2. і 3. класи рускої разом 231 дітей, з чого припадає на 1. класу 62, на 2. кл. 70 а на 3. кл. 98. В школі при ул. Двірцевій записало ся до руских клас разом 180, а то до 1. кл. 68, до 2. кл. 54, до 3. кл. 59 дітей.

Всіх отже записало ся 441 українських дітей. Для порівняня наведемо тут і статистику польских та волоских дітей, що вписались тепер до своїх клас: В школі при ул. Краєвої палати записало ся до 3 польских клас разом 271, а в школі при ул. Семигородській разом 109. До волоских клас на Рошош занисало ся разом 189, а на Клокічці 154. Польских дітей разом є отже 370, а волоских 343 в національних класах. Ми маємо 441. В школі при ул. Двірцевій 3 класи українські.

Противники національних шкіл перечекали тихо час записів, бо надіяли ся ще свого спасеня з темноти народа. А коли тепер бачать, ще й тут перерахувались, то вишукали они собі тепер иншого гудза.

І так їх часопись „Nachrichten“ з дня 10. с. м. помістила статю, в котрій проявляє ся лише зависть і егоїзм єї автора. Там сказано, що Німці дотеперішню системою народних шкіл не були вдоволені.

Коли тепер змінено сю систему, они знов не вдоволені. Се перша неконсеквентія, в котрій виходить, що Німці самі не свідомі свого жаданя. Ониж бо також заявлялись за сею

ною. Щоби похвалитись, своєю добротою, тепер впеvняють они, що незадоволенє їх є впливом задалеко йдучої толеранції і ласки Німців та Жидів. Русини, Волохи і Поляки дістали задля неї в Чернівцях національні школи, наколи німецькі та жидівські пропадають без німецької науки. Що в дійсности так не є, най служать приміром і німецькі школи в чисторуских селах як в Рогівні, в Топорівцях і т. д.

Тепер іде дальша їх неконсеквентність: Німці радіють злобно, що багато ненімецьких дітей записало ся до німецьких клас, не думаючи тут очевидно про 4., 5. і 6. рік науки, яких нема ще сего року в руских, волоских та польских національних класах. Радуючись з сего, зараз, кілька стрічок пизше, „Nachrichten“ кажуть, що не эле, що Німці мусять мати чисто німецькі класи, бо як кажуть, не будуть не німецькі діти ставляти перешон німецькому учителеви.

В борбі проти національних шкіл вказували як на найважнійший аргумент на сепаратизм, котрий з розділу черновецьких шкіл конечно вплине, а тепер вільнодумні Німці якраз жадають сего сепаратизму і то у ще більшій мірі. Німці навіть дістали охоту, відлучити ся від своїх жидівских побратимів, бо жадають для своїх дітей чисто німецьких клас і лиш німецьких учителів, то зн., они хочуть християнсько-німецьких, конфесійних шкіл, хотяй поки що не висловляють ся про се отверто.

Наколиж Німці, котрі у Чернівцях вивіпувані найбільшими привілеями, рекламують тепер для себе ще якісь нові уступки на поли шкільництва, то очевидно і ми позволимо собі вичислити свої кривди і жаданя.

Після урядового виказу міської ради шкільної є у Чернівцях 1878 записаних до тут. шкіл українських дітей. Для сих дітей потрібно що найменше 35 учителів української народности, а всего є їх лише 17. Отже вчать наших дітей навіть такі учителі, що як було оголошено недавно в нашій часописи, які навіть по українськи писати не вміють. А як учить ся рускої мови як предмету у висших класах? Щоби як найменше було труду для учителів німецьких, зглядно жидівских, то злучує ся 4., 5. і 6. класу і складає ся години на науку рускої мови так, що би були се години послідні, коли вже діти душевно змучені або на пополудни, в який то час діти звичайно неравильно ходять до школи.

Записи показали, що конче треба утворити в найблизшій часі часто українські школи для округів: Клокічка, Балки, Рошош і Манатгериска, бо годі жадати від дітей, що би звідтам ходили до шкіл при ул. Рускій або при ул. Двірцевій.

Так само сконстатовано при записах факт, що учителі допускали ся нетактовностей і каригідних агітацій проти національних шкіл не вважаючи на дотичний розпорядок і на загальну повагу учительского стану. Се відносить ся в найбільшій мірі до хлопської школи при ул. Семигородській, де відбували ся записи в присутности українських учителів. При тім треба би спімнути, що в тій школі сталою учителя українського взагалі нема. Тому мусимо як найострійше запротестувати проти переведеня вписів в сій школі!

Сам подалисьмо до відома найголовнійші хиби шкільництва черновецького для Українців. З огляду на сі сумні обставини завзиваємо ми нашого інспектора, наших послів, наших радних громадских, і наших заступників в міродатних кругах, як і всі наші товариства, що би они мали баче око на те, що тут діє ся і постарали ся о збільшенє числа українських учителів, о іменованє руского інспектора для Чернівців. Так само жадаетмо з висше поданих причин заснованя тимчасом хоть одної української школи для шкільної дільниці: Монастирська, Клокічка і т. зв. Балки.

Дальше звертаємо ся до висше названих панів як і до міської ради шкільної, що би в ново-заснованих українських класах учили лише учителі української народности. На се жадаетмо дуже велику вагу.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Виконний комітет ческо-католицького сторонництва видав маніфест, в яким осуджує молодочехів і хліборобників за участь в нарадах у бар. Бінерта.

Президент міністрів Векерль мав привести з Відня підрядні уступки і бажав полагодити ними переселенє. Кошут висказав переконанє, що єго сторонництво не вдоволить ся тими уступками.

Члени христ.-суспільного сторонництва в державній раді і соймі мали спільну нараду. Ухвалено резолюцію з рішучою заявою проти домаганя Мадярів, що би підняти виплати готівкою, як також проти яких небудь уступок на військовім полі. Дальше застерегли ся збори против односторонного скріпленя правно-державного становища Угрів в Босні. Вкінци висказує резолюція переконанє, що зажаленє, внесене до адміністраційного трибуналу в справі замкненя шкіл Коменського і вільної школи не буде увзгляднене.

Після комунікату, відбула ся в четвер перед засіданєм сойму нарада членів долішно-австрійского сойму. В часі нарад заявляли христ.-суспільні послы рішучо, що постановили боронити народних інтересів Німців Долішної Австрії з усею силою. Ухвалено, що би соймові німецькі сторонництва злучили ся з послами до парламенту і утворили сим німецьку народну раду для Долішної Австрії.

По отвореню долішно-австрійского сойму промовою маршалка кн. Ліхтенштайна внесли послы: Люегер, бар. Фрайденгаль і Гофбавер нагле внесене в справі несанкціонованя закона про викладний язик в німецьких публичних народних і виділових школах Долішної Австрії. Др. Люегер, мотивуючи наглість внесеня заявив, що Німці не хотять друтих кривдити, але не хотять також зречи ся своїх прав і спятав чи закон буде санкціонований чи ні, що би знати, яке занятя становище. Відтак наглість внесеня ухвалено всіма голосами проти 5 голосів соціалістів.

В розправі над „meritum“ відмовив п. Зайц компетенції соймови в тій справі, остерігаючи, що ухвалене сего закона спричинить ухвалене такого самого закона в Чехах і Країні проти Німців; вкінци заявив, що соціалісти не возьмуть участи в голосованю над meritum. Промовляли ще п. Гофбавер і Ренер (соц), почім забрав голос п. Гесман зазначуючи, що не можна порівнувати Німців в Чехах з Чехами у Відні, позаяк Чехи є там напливовим а не корінним населенєм. Ректор університету Свобода заявив ся за „lex Axman Kolisko“ позаяк тут ходить лише о удержанє історичного німецького характеру Долішної Австрії а не о ворожій наміри проти другої народности. По ще кількох промовах ухвалено також „meritum“ внесеня. Описля виступив п. Рінесль в запитаню до намісника, против обструкції в державній раді, яка унеможливила ухвалене законів в хосен дрібного промислу і ремесла і визвав намісника, що би вінс ті предлоги в соймі.

Заграниця.

Про побіду офіційського союзу в Греції свідчить найлучше те, що проводир найсильнішого політичного сторонництва Теотокіє хоче вицофати ся зовсім з політичного житя. Осібна депутация, зложена з пяти головних членів сего сторонництва, удала ся на Корфу, що би наклонити Теотокіса до відкликаня заяви, в якій заявив він, що вицофує ся з політичного житя і складає свій посольський мандат. Взагалі одначе панує переконанє, що Теотокіє своєї заяви не відкличе і колиб так справді стало ся, то аж до хвилі розвязаня парламенту мають обняти хвилевий провід над сторонництвом три найважнійші зго члени.

Про події в Африці маємо дві суперечні вісти. Одна доносить, що Іспанці віцнесли побіду, друга, що повесли поражене під Сук-ель-Арба. Перша не має ще потвердженя, другу заперечили іспанські офіційні круги. Міжтам Барілі, загрожений з сторони переворотної Іспанських військ, звернувши ся очіком до марокканського

султана, просячи его або о посередництво, або о підмогу. Але султан мабуть не буде міг дати їм помочи через те, що появил ся новий претендент до престола.

В справі проєктованої автономії Крети бажають опікунчі держави перевести важні зміни. Після приватної вісти з Лондону заявили сі держави Порті, що проєкт автономії для Крети в тім виді, в яким его предложено, не може бути прийнятий, бо виключає він народний елемент на острові від всякої політичної діяльності. Супроти сего обіцяла Порта починити зміни з згаданим проєктом.

Велике вражінє зробила в Європі подія, що молодогіпнетський конгрес, який відбуває ся в Женеві, вислав до британського парламенту депешу, домагаючи ся, щоби з Єгипту вицофано англійську армію. Через те сповнила би Англія приреченє, дане Глядстоном. Крім сего вислав конгрес депешу до Гільмі-баші з просьбою, щоби він ужив свого впливу на Англію, та постарав ся о вицофанє англійської армії. В тім самім дусі осьвідчили ся великі збори націоналістів, що відбули ся в Каїрі з нагоди 27 річниці занятя Єгипту Англією. Тут висловлено рішуче домаганє, щоби Єгипет звернено єгипетському народові. Збори вислали відповідні депеші до Лондону та до вел. везира і повідомили про те женевський конгрес.

Просимо вігхобити передплату.

Новинки.

— Календар. В неділю: руско-кат.: Василія; римо-кат.: Ямаруша. — В понеділок: руско-кат.: Савонта м.; римо-кат.: Евстахія. — Вівторок: руско-кат.: Рокд. Пр. Богор; римо-кат.: Матея ап.

— **Всепольська напасть на Є. Ексц. Митрополита Шептицького.** Вже в другий раз (мабуть се буде стаła rubryka) всепольське Slowo подає новинку п. з. Bursa ruska przytulkiem bandytów, в котрій згадує про увязненє Івана Краснопольського, що в Росії приїхав до Львова, gdzie schronił się w bursie ruskiej zbudowanej i zostającej pod opieką metropolity Szeptyckiego. Як звичає Slowo polskie, Краснопольський мав напасти коло Києва з товаришами на цукроварню і зрабувати 600 рублів, за що его мають видати російським властям (хоч провиня ще не доказана). Отже передовсім мусимо в найбільшою рішучістю висунути проти таких вікчемних напастей всепольського дневника, котрий нашого найвишого Достоїнника Церковного представляє (і се вже не перший раз!) мов би яким спільником бандитів, а рускі бурси пристановищем таких людей. Ми могли би всепольському дневникови якраз противне виказати, що такі індивідуи виховували ся в польських бурсах. Але передовсім се неправда, мовби дім в ул. Петра Скарги збудований Ексц. Митрополитом був бурсою. Був се давнійше дяківський інститут, а тепер Є. Е. Митрополит утворив там інститут для конвертатів, які зголошують ся до наших Владик в Росії, заявляючи свій перехід на унію. Очевидно, що Владики наші з церковного становища не можуть неприймати таких конвертатів, а для їх випробованя що до сталости своїх намірів і для науки утворено тут заходом Є. Е. Митрополита сей інститут. Є в нїм Москалі, Білорусини і Українці Владики не мають спромоги, приймаючи таких конвертатів, дізнати ся на певно про їх минувшє жатє, а можуть лише передогом пізнати їх. Случайно склала ся з тим Краснопольським пригода увязненя, а дальше слідство покаже, о скілько се оправданє. Але на всякий случай не можна і не годить ся дневникови, що хоче бути керманичем польської ошній прилюдної виступати з такими вікчемними напастями.

— **Przegląd** стає кольпортером москвофільських баламуств. Згадаючи в новинках у вчерашнім числі за "Ділом" про москвофільську пропаганду проф. Гецева в Коломиї, котрого заходами 45 учеників Русинів в Бродях вписало ся в московського народностию а деякі ученики Русини в Бучачі заявили, що не будуть ходити на науку рускої мови, бо єї не унають, псдає дальше погляди москвофіль (з табору staroguspiów "Галічанія") на українсько-руську мову і літературу, начеб "język ten sam przez się nie przedstawia żadnej wartości, ani literackiej, ani towarzyskiej", nawet "język ukraiński jest tylko przez garstkę ludzi używany w Galicyi, a już za Zbruczem nie można się z nim rozmawiać, bo inteligencya używa tam tylko języka rosyjskiego, a chłopі mówią innem narzeczem ludowem".

Такі погляди є доказом крайного незнання мови і письменства українсько-руського в Галичині і на Україні і можуть їх розповоджувати такі чорносотенні відступники, як прихильники "Галічанія" et comp. Але дивно, що й "Przegląd" подає сі теревені москвофільські без ніяких заміток від себе, і тим хаба зазначає, що також з ними згоджує ся!

— **Обида народности.** Найвищий трибунал військовий орік, що слова "ческа худоба" і "ческа голота" якими одним з офіцирів назвав жовніра-Чехи, не є військовим злочинном, за який до си признавало такі прозиваня. Між чеськими послами є думка внести в тій справі інтерпелляцію в парламенті.

— **Крадіж в церкві.** Пишуть нам: Оноді якісь невисліджені злодії дїбрали ся до церкви в Вербиці, равського повіта, і вкрали кількадесят корон. Скількість украденого гроша невідома. Дехто каже, що не стає поверх 20 К. Видко, що анї молоде анї старше брацтво не переводить докладних рахунків. Щастє, що не дїбрав ся до церковної каси. Оповідають, що в касі церковній є сховані громадські облігації, які становлять вартість 12.000 К, а треба знати, що каса церковна, то чотирокутна скринька мабудь в дубового дерева. І в такій скринці переходять такі суми грошей! Чи не добре би було, щоби брацтва разом справили правдиву вертгаймівську огнетревзлу касу, яка булаб безпечна перед злодіями і перед огнем.

— **Пригода на залізниці.** Дня 16. с. м. на стації Бориничі вискочило із шин на зворотній кілька возів тягарового поїзду, через що слїдуючі поїзди особові поснізли ся.

— **З зеленої Буковини.** З Садів коло Радовець пишуть нам: Гористі околиці Буковини знані від давна з своїх оиринків. В послїдних літах мешканці тих околиць не покидають також ремесла по небіжцку Довбошеви. Що року має в загадних сторонах жандармерія багато з ними до діла, вилабуючи їх то поодинокю, то громадами. Дня 14. с. м. удало ся знов жандармерій в Селетині вилапати ватагу злодіїв зложеноу з 26 людей (між ними 5 женщин). Належать до неї самі заможнійші, православні газди, як Марочко, Тіровек і инші. Ту ватагу викрито в ось який спосіб: Селетинський, громадський поліциант в п'яній стані побив свого брата. Побитий пішов до тамошного постерунку жандармерії і з мести до нїс знова на поліцианта, що він злодій, крде вівці (дробета), маржину і ин. Поліцианта взято на допити; а той не довго давав ся просити, признав ся, що належить до ватаги злодіїв, назвав всіх своїх товаришів по ремеслі і вказав на печеру в місцевости Костелева (пів милї віддаленої в цїсарского гостинця з Бродіни до Селетина), де переходять свій в потї чола заправцьований добуток. Вказана печера в Костилевій аладжена самою природою. Вхід до неї заріс хабаєм і мохом і закинений троха ріщем — цілком незамітний для людского ока. Отвором треба всуцатись лежачи, але він зараз поглубляєть і розширюєть в велику печеру. В печері тїй дійсно найдено велике число крадених річий, як бочка з мясом, вином, пивом, скіри з побитої маржини, полотно, сукна і т. д. Ватажком злодіїв був мабуть славний, як в своїм часі Довбош, Никифор Ігнатюк, званий загально Кефа. Тутешна жандармерія лапала его через два роки, а він клячи собі з неї, уходив все їй таки з під рук. Хто знає, чи і удалоб ся було его зловити, але посаджено его жінку в Сучаві в криміналі і держано через два місяці. Жінка написала, щоб Кефа прийшов єї відвідати. Кефа дійсно прийшов, але его зараз там увязнено, де сидить до тепер. — Гориста околиця, з богато печерами і непролядні ліса релігійного фонду православною сприяють злодієству. Гуцул в сих околицях є темний, бо перед кількома роками сьвященників уніцьких тут не було. Сьвященники православні знов не богато ся тоді ріжнили від Гуцула, хаба оджию. До тепер оповідають собі про них ріжні забавні анекдотки. Дперва митрополит Гакман трошка їх ареформував. Що старші з них поумерали, молодших позганяв до монастиря, а кількох наших сьвященників установив яко учителів для молодих в семінарії. Пригадує собі, як то Ексц. Шептицький їздив свого часу на Буковину в цілі візитацій гр.-кат. парохій, як то в Галичині наші кацапики, деякі навіть з пай отців підсьміхаючись казали: "Він поїхав там на місяю. Най їде, най! О там сьвященство православне дуже високо образованє!" Дійсно високо єне і тепер! Писанство в Гуцулів тутешних глибоко вкоринало ся. В послїдних літах заведено богато народних шкіл, та в сего добродїєства може користати лише якась часть, мешкаючи бідише школи. Богато Гуцулів в верхах, віддалених по кількавіцять кілометрів від школи. Добре булоб, наколиб буковинське правительство призначило тут так званих вандрівних учителів. Замітати треба, що Гуцул тут є до роботи досить лінійний, а хоче по паньски жити. Вкінці від давна визнекуванді і крайню адеморальнованї жидаків. Але знає зелєна Буковину і мїмо того єне нею одумевляв би ся, то дуже обиває ся.

— **Напад суфражисток на Аскіта й Глядстона.** Минулої неділі три суфражистки поїхали в мор-

ске купелеве місце на березі Ляманшу. Близко є масток, у яким англійський премієр Аскіт провдить, суботу й неділю. Вранці, коли премієр виходив із церкви, суфражистки накинулись на него й збили єму з голови капелю. Після полудня ті самі суфражистки підстерegli Аскіта й Глядстона, які гралі в спортовім клубі, й при виході міністрів з клубу напали їх. Сьвідків очевидно не було, й тому трудно сказати, що саме там стало ся. Суфражистки сами розказують про справденню бійку, міністриж ставлять ся до пригоди більш гумористично. Тогож таки вечера суфражистки підїхали на човні до мастку Аскіта, переїздили через паркан і вибили вікна в їдальні в тій хвилі, як міністер з семєю сидів при обіді.

— **Холера у Києві.** Дня 14. с. м. до Олександрівського шпиталю з ріжних кутків Києва привезено 8 осіб, яких слабість схожа була на холеру, але справді на холеру заслаб з них тільки один — робітник з південно західної залізниці, Стефан Чернуха. Всьогож з того дня, коли в Києві знову стали слабнути люди на холеру, се вже 7 випадок; померло доси 3 слабих. Того самого дня київську земську управу повідомив у частковий лікар, що в с. Маслівці, канівського повіту, заслабла на холеру семилїтня дівчинка Федозія Корвієнко. Всього на Київщині доси слабих на холеру було четверо і всі они померли.

— **Темнота.** Дня 29. серпня с. р. в однім селі на Поділю декілька дїтвори взяли сїрники і пішли під клуню варити сливи. Счоїлась пожежа і огонь швидко перейшов на сусідні будівлі; в одну мить геть згоріли хати і в. і хаїяїські будівлі, коні і весь новий хліб у трох господарів. В народі є таке повірє, що "одинокио ратуск", аби здержати огонь і перевести его без шкоди через хату — треба голим бігати кругом хати з образом в руках. І сего разу знаїшлись такі, що хотіли сим способом спекатись ляха. Один заможний господар обїг тричі голий кругом своєї хати. Прибїг він з образом до хати свого сина, але тут, як чоловіка не було дома, вже невістка на очах усього народу, що біг на пожежу, встигла обїгати кругом хати. Недалеко — так саме над дорогою, бігала кругом чужої хати "добра душа". Один осьвічений чоловік став її розпитувати:

— Се ви бігали голі з образом кругом хати?

- А щож, я.
- На що? Так у церкві чули?
- Ні, молодий говорили.
- Голою? з іконою?
- Ні, я по пояс.
- І вам не соромно було? Ми до ікон, як до сьвятині, одягаємо ся, а ви роздягаєтесь?!
- А щож як тривога. Треба. Кажуть, що помагає.
- („Подолія“).

Оповідки.

— **З львівського „Сокола“.** В прогульці окремим поїздом зі Львова до Стрия бере участь 1400 осіб; з того 580 знова Львова а решта Львовяни. Куплені білети важні лише до прогулькового поїзду, який виїздить з гол. двірця о год. 5:30 рано, а відїздить зі Стрия о год. 10 в ночи. Всі прогульковці дістатуть печатаний правильник, якого мають строго придержувати ся. Правильник можна дістати нині від 6. до 8. год. вечер в канцелярії „Сокола“ за показанєм карти їзди. Гаразд! — *Організаційна Секція.*

— **Письменні іспити під надзором кандидатів** званих учительского в гімназиях і школах реальних та кандидаток тогож званих в лицєях женських відбудуть ся у Львові в днях 22 і 23 жовтня с. р. а відтак посїдують устні іспити. Кандидати і кандидатки, котрі наміряють приступити до тих іспитів в тім речинці, повинні повідомити о тім дирекцію комісії іспитової устно або на письмі найпізнійше до дня 15. жовтня с. р.

— **З Бережан.** Кваліфікаційні іспити для учителів народних шкіл перед іспитовою комісією в Бережанах розпінуть ся дня 11. жовтня с. р. Поданя належить вносити до кінця вересня с. р. перед властиву окружну власть. Кандидати мають зголосити ся найдальше до дня попереджачого іспит, в канцелярії гімназії в Бережанах.

Матеріяли до національно-політичного і культурного життя Русиків.

(Дальше).

XX.

Wien, den 14. October 1902.

Коханий Даньку!

— Я довго жавер страх богато занятий, проте годі було взяти ся до написаня листу.

Перед усім прошу Тебе, подай мені свою точну адресу, бо не знаю куда Тобі слати листи? Ти мабуть тепер десь коло Ярослава?... Що чу-

Останні вісти.

Галицький сойм. На нинішнім засіданні по- ставив внесені пос. Кієвдок на отворені рускої гімназії в Ковчинцях. При точках денного порядку, до яких не предложено руских друків, рускі послі рішучо протестували проти нехтованя рускої мови і жадали усуненя тих справ на пізнійше. Очевидно, що польска більшість їх переголосовувала, а маршалок не давав довше го ворити руским послам грозьбою відобрания го лосу.

Телеграми

в дня 18. вересня.

Берлін. Канцлер Бетман-Гольвег виїхав до Монахова, звідки поїде до Відня і буде в поне ділок на послуханю у цесаря Франц Йосифа.

Петербург. „Союз народу російского“ і „Со- юз Арханг. Михаїла“ устроїли збори, на котрих ухвалено слідуочу революцію: В правитель- ствених кругах переважають чужинецькі і чужі впливи, ведучі Росію до згуби, в наслідок чо го всего російска партия монархічна уважає своїм сьвятим обовязком подати до відомости корін- ного російского населеня, що вітчизна знаходиться в небезпечности. Російські люди повинні бути готові до жертви для слави вітчизни.

Турин. La Stampa доносить, що зїзд рос- царя з італійским королем відбуде ся в мислив- скім замку Сан Россоре недалеко Пізи.

Петербург. „Рєч“ доносить з Харбіна, що Хіни оружать ся на цілій лінії, а рух сей звер- нений проти Росії.

Царгород. Ген. Дажевад баша знищив аль- банське місто Біка дня 14 с. м. за те, що меш- канці острілювали турецький табор. По турецькій стороні згинуло 4 рядових а 3 офіцери в ранені. Страти Альбанців незнані.

Бюро учительське і службове

Марія Немчиновської, Львів, площа Академічна 3.

Colosseum в пасажи Германів

при ул. Соняшній у Львові.

Нова сензаційна програма від 16. до 30. вересня 1909.

Щоденно о 8. год. вечер представляє. В неділі і сьвята 2 представлення о 4. год. по пол. і о 8. год. вечером. Що п'ятниці High-Life представляє. Вільсти вчаснійше можна набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 5.

Др. Богдан Барвіньский:

Зїзд галицкого князя Данила з угорским ко- родем Белею IV. в Прешбурзі 1250 р. Історично- критична аналіза. Львів 1901. 16° ст. 18. — Ціна 10 сот.

Прешбурський зїзд в справі спадщини по Бабенбергах. (Причинок до історії великого ав- стрійского безкоролівя). Львів 1903. 8° ст. 27. — Ціна 30 с.

Жигимонт Кейстутович, великий князь Литов- ско-русий. Історична монографія. Жовтва 1905. 8° ст. XIV+170. — Ціна 2 К.

Zygmunt Klejstutowicz, książę starodub- ski. Львів 1906. 8° ст. 28. — Ціна 50 с.

Bogurodzicza dzewicza a історичні висновки А. ра Щурата. (В інтересі історичної правди). Львів 1906. мала 8° ст. 41. — Ціна 20 с.

Історичні причини. Розвідка, замітка і ма- теріяли до історії України-Руси І. Жовтва 1908. мал. 8° ст. 170. — Ціна 2 К.

Історичний розвиток імені українсько-русского народу. Львів, мал. 8° ст. 41. Ціна 40 с.

Pięcsetle książąt halicko-włodzimierskich z pierwszej pol. XIV. w. Краків 1909. мал. 8° ст. 22. Ціна 40 с.

Дістати можна в книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові. Ринок 10.

вати коло Тебе нового? Як Тобі тепер живе ся? Яка т.м. в Твоїх сторонах констеляція? Кацапня все ще горює? Я хочу видати книжку про польске рускі відношення. Розходить ся мені о се, щоби сьвітови, отже і Австрії, отворити очи на те, що властиво коїть ся в Галичині. Спеціально хотів би я спивити прийняте, а зглядно предло- жене до санкціонованя законів о рентових осе- лях і о бюрох посередництва праці. Бо як ті за- кони будуть прийняті, то ми не виліземо з поль- ских клішів. Шукаю тільки накладця (в тій цілі писав я до Львова) на слідуочих услівях: 1) роз- ходить ся передовсім о агітацію, отже треба около 1 000 примірників розіслати даром по ре- дакціях і т. д. Видавництво буде коштувати 1200—1400 злр., на се я даю 400 злр. 2) Я зрі- каю ся всяких прав на тепер і на будуче і не жадаю ніякого гонораря. 3) Видавець має сейчас присугупити до видавництва і поступити після моїх вказівок. 4) Перше видане друкє ся в 3000—4000 примірників. Ціна книжки 2 кор. 5) Наколи би оказала ся потреба другого накла- ду, себто наколиб всі 4000 прим. розійшли ся, я обовязую ся вести коректуру і поробити всякі вострібні з огляду на час зміни, однак жадаю звороту моїх 400 злр. і зрікаю ся усяких даль- ших претенсій.

З одним товариством ми вже майже зго- дили ся і сими днями зробимо нотаріальний контракт на згаданих услівях (між Рутенцями годі було знайти охочих), так що книжка неза- баром побачить сьвіт.

Відішли як найкорше. Цілую Тебе щиро. Твоїй Добродійці шлю низький поклон. Твій Роман.

P. S. Подай мені адреси деяких італійських часописів, щоби їм вислати книжку!

XXI.

Відень, 27. I. 1903.

Коханий Даньку!

Питавш чому так мовчу, прецінь я послід- ний писав, отже Ти так само мовчиш як і я.

Що коло Тебе чувати? чому не на- пишеш що більше. Ти чув певно про ви- ступи Вітика... Цікава річ! Той чоловік ко- трому я помагав як міг (як треба йому було 20 злр. на шкільну оплату, я дав йому готівкою 7 злр., продав чорне убрание за 8 злр., а позаяк не ставало ще 5 злр., дав я йому гарний годин- ник, щоби заставив. Годинник се була памятка, отже я просив його, щоби віддав мені заставни- чу картку, а я собі викупу, як буду мати гроші. Но картки я не бачив, а Вітик викупив собі сам годинник і носить його мабуть до нині) котрий продав цілу мою бібліотеку, як я переніс ся до Самбора — той сам чоловік має чоло виступати в сей спосіб!... Як я був послідний раз в Гали- чині, казали мені, що Вітик не той, що був дав- нійше. Оден його товариш партійний казав ме- ні, що він став крайним егоїстом, блягером, що „діл життя Вітика стати послом, а щоби допяти сей ціли, він не перебирає в средствах і є в силі сьвідомо шкодити народній справі“.

Я видаючи книжку не хотів нічо більше, як тільки отворити очи сьвітови на польску госпо- дарську. Собі самому придбав я тільки ворогів — ну і видав грубі гроші, котрі відберу аж тоді, як розійде ся ціле перше видане. Познанські Поля- ки пишуть, що Русяни не солідаризують ся з сею книжкою, що все те неправда, про що я пи- шу — рускі часописи ані не згадують про книж- ку ітд. Отже своєю мовчанкою шкодять наші часописи лише сиваві. (Доси були дуже просторі і прихильні статі про мою книжку в 47 німець- ких і 4 французьких часописах).

Редактор „Гайдамаків“, Михаїло Петрицький, писав до мене, аби йому вишукати кого, хто би написав рецензію моєй книжці для „Гайдамаків“. Він з гори акцептує і помістить цілу з підписом або яко редакційну статю, відповідно до волі дописувателя. Мені годі за ким небудь шукати — отже як би Ти мав час, то найшиш йому. Де тепер пробуває Осідач? Відпиши гдещо більше! Як Тобі живе ся? Поклона ся своїй Добродійці від мене і в д. моєй жінки.

Цілую Тебе щиро P. Сембрахович. Viele Grüsse und Empfehlungen an Sie und Frau Gemahlin! Christa. (Дальше буде).

Студент філософії, вивавний іч- струитор до- шукує лекції на цілий рік. Зголошеня на адре- су: Антін Нворскій, студент філософії в Тов- мачи. 89(3)

РУСИНИ! Жадайте у всіх трафіках, тор- говлях і крамницях лише тукот і паперців з пер- шой галицко-рускої фабрики Евгена Біліньского в Збарзжи.

З доходу сеї фабрики йде 35% на будову перкви в Сеняві, 10% на школи і бурси тов. педагогічного, а 5% на сироти і вдови по сьвя- щенниках.

Держім ся покликку: Свій до свого!

Телефон 788. — Конто щадниці поштової 25.261.

Товариство взаїмних обезпечень

„Дністер“

у Львові, ул. Руска ч. 20. (власний дім).

приймає обезпеченя будинків, збіжа і знярядів господарських, від шкід огне- вих під корисними услівями, числить умірковані премії за обезпеченя,

ліквідує шкоди безпроволочно по жарі,

уділяє обезпеченим членам з річної надвижки звороти.

За рік 1908 припадає на користь чле- нів зворот 15%.

Поліси „Дністра“ приймає при позич- ках Банк краєвий у Львові і в Чер- нівцях, Галицка Каса Ощадности, Руска Щадниця і інші каси ощадности.

Через „Дністер“ можна асекуровати ся на житє в Товаристві взаїмних обезпечень в Кракові. Інформації до обезпечень уділяють агенції „Дністра“.

Зголшеня письменних господарів о агенцію приймають ся тільки з таких громад, де еще не робить инший агент „Дністра“.

Фонди „Дністра“ 31/12. 1908 вносять: Фонд резервовий і резерва премій К 1,865.540.—; инші фонди К 458.564.—; разом К 2,324.104.—

Канцелярії Товариства отворені для сторін від год. 8—3.

Розклад залізничних поїздів

важний від 1. мая 1909.

Table with columns: До Львова приходять з, рано, перед пол., по пол., вечер, в ноци. Rows include Krakova, Tarnobrzeg, Czernowce, etc.

Table with columns: Зі Львова відходять до, рано, перед пол., по пол., вечер, в ноци. Rows include Krakova, Tarnobrzeg, Czernowce, etc.

ЗМІТКА: Посіпні поїзди печатані товстим дру- ком. — А) Лише в неділі і сьвята від 1/2 до 1/2. — Б) Лише в неділі і сьвята від 1/2 до 1/2. — В) В неділі і сьвята з від 1/2 до 1/2. — Г) Щоденно від 1/2 до 1/2. — 3) Лише в неділі.